

ЛІТАРАТУРА і МАСТАЦТВА

ОРГАН МІНІСТЭРСТВА КУЛЬТУРЫ І ПРАУЛЕННЯ СІЮЗА СОВЕЦКІХ ПІСЬМЕНІКАЎ БССР

№ 7 (970)

Субота, 13 лютага 1954 года

Цана 50 кап.

Зварот Цэнтральнага Камітэта Комуністычнай партыі Совецкага Саюза

Да ўсіх выбаршчыкаў, да рабочых і работніц, сялян і сялянак, да совецкай інтэлігенцыі, да воінаў Совецкай Арміі і Ваенна-Марскога Флоту

Таварышы!

14 сакавіка 1954 года савецкі народ будзе выбіраць дэпутатаў у Вярхоўны Совет Саюза Совецкіх Соцыялістычных Рэспублік.

Гэтую знамянальную падзею наша краіна сустракае ў росквіце сваіх сіл, ва ўмовах магутнага ўздыму эканомікі і культуры.

Найвялікшым дасягненнем савецкага народа з'яўляецца аднаўленне прамысловых прадпрыемстваў, гарадоў і сёл, разбураных нямецка-фашысцкімі захопнікамі ў перыяд вайны. Сотні заводаў і фабрык, дзесяткі гарадоў, тысячы сёл былі ператвораны ворагам у руіны, мільёны людзей былі пазбаўлены прытулку. Прайшло ўсяго некалькі год, і вось зноў знаходзяцца ў страі соцыялістычнай індустрыі адраджаныя і аснашчоныя найвышэй тэхнічнай прамысловыя прадпрыемствы; адноўлены спалення і разбураныя ворагам гарады і сёлы; ліквідаваны зямлянікі, у якіх тулілася насельніцтва многіх раёнаў — для яго пабудавана новае, добраапарэдкаванае жыллё. Усё гэта запатрабавала каласальных намаганняў, велізарнага напружання сіл і сродкаў, але гэта зроблена! Жалезная воля Комуністычнай партыі і Совецкага ўрада, самаадданая, герачная праца нашага народа перамаглі ўсе цяжкасці, зноў і зноў даказалі вялікую жыццёвую сілу савецкага ладу.

Савецкі народ у сваім імклівым і нястрымным руху ўперад пакінуў далёка ззаду тыя эканамічныя рубяжы, на якіх вайна спыніла яго мірную працу. Папярэднія выбары ў Вярхоўны Совет СССР праводзіліся ў 1950 годзе — апошнім годзе чацвёртай (першай пасляваеннай) пяцігодкі. Паспяхова завяршыўшы гэтую пяцігодку, савецкія людзі, на чале з Комуністычнай партыяй, не шкадуючы сіл і працы, каб ажыццявіць заданні новай — пятай пяцігодкі. Ужо ў 1953 годзе аб'ём прамысловай вытворчасці ў СССР у два з палавінай раза перавысіў узровень даваеннага 1940 года.

Асновай працівання нашай мірнай эканомікі, асновай абароназдольнасці краіны была і застаецца цяжка прамысловасць. Яшчэ да вайны, ажыццяўляючы соцыялістычную рэканструкцыю ўсёй народнай гаспадаркі і рыхтуючы краіну да актыўнай абароны, партыя стварыла магутную, першакласную цяжкую індустрыю. У пасляваенныя гады дасягнуты новыя буйныя поспехі ў развіцці цяжкай прамысловасці. У 1953 годзе ў СССР было выраблена 38 мільянаў тон сталі — у два разы больш, чым у 1940 годзе; здабыта 320 мільянаў тон вугалю — удвая больш, чым у 1940 годзе, і 52 мільёны тон нафты — на 70 працэнтаў больш, чым у 1940 годзе; выпрацавана 133 мільярды кіловат-гадзін электраэнергіі — у 2,8 раза больш, чым у 1940 годзе. Найбольш хутка расце і развіваецца савецкае машынабудаванне — сэрцавіна нашай індустрыі: у 1953 годзе было выпушчана машын і абсталявання ў 3,8 раза больш, чым у даваенным 1940 годзе.

Значныя поспехі дасягнуты ў развіцці транспарту і ў будаўніцтве. З кожным годам павялічваецца грузаабарот прадукцыі прамысловасці і сельскай гаспадаркі па артерых нашай вялікай краіны — па чыгуначных шляхах, па марскіх, па рэках і каналах, па шасейных дарогах. Усе віды транспарту маюць цяпер магутную тэхнічную базу. З году ў год расце аб'ём работ па будаўніцтве прамысловых, сельскагаспадарчых, культурна-бытавых прадпрыемстваў і ўстаноў і жылля. Будаўнічыя арганізацыі аснашчоны высокапрадукцыйнымі машынамі і механізмамі.

Поспехі, дасягнутыя ў развіцці цяжкай прамысловасці, падрыхтавалі ўмовы для крутога ўздыму вытворчасці прадметаў народнага спажывання. Комуністычная партыя і Савецкі ўрад намерзілі шырокую праграму паскоранага развіцця лёгкай і харчовай прамысловасці з тым, каб на працягу двух—трох год значна павысіць забяспечанасць насельніцтва краіны харчовымі і прамысловымі таварамі масавага ўжытку. Гэтая праграма няўхільна ажыццяўляецца, і працоўныя нашай краіны ўжо сваімі вачыма бачаць першыя вынікі ажыццяўлення партыяй і ўрадам мерапрыемстваў. У 1953 годзе, асабліва ў другім паўгоддзі, галіны прамысловасці, якія вырабляюць прадметы народнага спажывання, развіліся больш высокімі тэмпамі, чым у 1952 годзе. Калі прадукцыя гэтых галін вырасла ў 1952 годзе на 10,5

працэнта, то ў другім паўгоддзі 1953 года яна вырасла ўжо на 14 працэнтаў. У сучасны момант пачата будаўніцтва многіх соцен тэкстыльных і скурана-абутковых фабрык, а таксама прадпрыемстваў харчовай прамысловасці. За адзін толькі 1953 год уведзена ў строй каля 300 новых прадпрыемстваў па вытворчасці тавараў народнага спажывання. Расшыраюцца і аснашчаюцца найвышым абсталяваннем дзёнычы прадпрыемствы лёгкай і харчовай прамысловасці.

Ставячы сваёй задачай далейшае ўсямернае развіццё соцыялістычнай прамысловасці, партыя прымае ўсе меры да таго, каб ускрыць і выкарыстаць унутраныя рэзервы, якія тояцца ў нетрах нашай прамысловасці. У нас ёсць яшчэ адстаючыя, не выконваючыя планавага заданняў прадпрыемствы і нават цэлыя галіны прамысловасці. У многіх выпадках дрэнна выкарыстоўваецца багацейшая новая тэхніка, яшчэ вялікія прастоі абсталявання. Усё яшчэ недастаткова ўвага да якасці прадукцыі. Есць нямаля прадпрыемстваў, якія не выконваюць заданняў па росту прадукцыйнасці працы і зніжэнню сабекошту-прадукцыі. Не па-гаспадарску, марна траўна выкарыстоўваюцца на многіх прадпрыемствах вытворчыя плошчы. Есць яшчэ ў нас сярод гаспадарчых кіраўнікоў адсталыя, косныя людзі, якія чапляюцца за старое, аджыўшае і не лічаць сваім абавязкам усямерна ўкараняць перадавое, прагрэсіўнае, актыўна падтрымліваць наватараў вытворчасці. Ліквідаваць усё гэтыя недахопы, падцягнуць адстаючыя прадпрыемствы да ўзроўню перадавых — значыць прывесці ў дзёнычы значныя ўнутраныя рэзервы нашай прамысловасці і тым самым забяспечыць новы магутны ўздым усіх яе галін.

Комуністычная партыя глыбока пераканана ў тым, што наш слаўны рабочы клас і нашы вопытныя, вырасныя інжынерна-тэхнічныя кадры яшчэ шырэй разгорнуць соцыялістычнае сапярніцтва за вырашэнне новых велізарных задач, якія стаяць перад прамысловасцю, транспартам і будаўніцтвам, за далейшае павышэнне прадукцыйнасці працы, зніжэнне сабекошту і павышэнне якасці прадукцыі, за больш эканомнае і разумнае выкарыстанне ўсіх нашых сродкаў і магчымасцей.

Сур'ёзныя поспехі дасягнуты нашай краінай у галіне сельскай гаспадаркі. Паўнацэнна адноўлены калгасы, машына-трактарныя станцыі і саўгасы, разбураныя ў перыяд вайны. Не толькі дасягнуты, але і пераўзыйдзены даваенны размер пасяўных плошчаў і ўраджайнасці асноўных сельскагаспадарчых культур. Але партыя зыходзіць не з гэтых бяспрачных і буйных поспехаў у развіцці сельскай гаспадаркі, а з няспынна растуць матэрыяльных патрэбнасцей працоўных. Без далейшага крутога ўздыму сельскай гаспадаркі нельга ў поўнай меры забяспечыць багацце прадуктаў харчавання і забяспечыць сыравінай нашу хутка растучую лёгкаю і харчоваю прамысловасцю. У наставанне вераснёўскага Пленума ЦК КПСС і ў наступных рашэннях партыі і ўрада па пытаннях сельскай гаспадаркі распрацавана баявая, канкрэтная праграма паскоранага развіцця ўсіх галін соцыялістычнай сельскай гаспадаркі, у першую чаргу, жывёлагадоўлі і вытворчасці бульбы і гародніны. Ажыццяўленне гэтай праграмы з'яўляецца надзённым справай усёй партыі, усёго савецкага народа.

Пасяя вераснёўскага Пленума ЦК КПСС прайшло паўгода — тэрмін невялікі. Але і за гэты невялікі тэрмін зроблена многае. Яшчэ больш вырасла і ўмацавалася матэрыяльна-тэхнічная база сельскай гаспадаркі. У 1953 годзе сельская гаспадарка атрымала 139 тысяч трактараў агульнага прызначэння (у перавозе на 15-сільныя), 18 тысяч прапашных трактараў, 41 тысячу збожжавых камбайнаў, 69 тысяч грузавых аўтамабіляў, звыш двух мільянаў глебаапрацоўчых прылад, пасяўных, уборачных і іншых сельскагаспадарчых машын, 6 мільянаў тон мінеральных угнаенняў. Цяпер уся справа заключаецца ў тым, каб правільна, па-гаспадарску выкарыстаць магутную тэхніку. Надаючы рашаючае значэнне кадрам, партыя накіравала ў машына-трактарныя станцыі звыш 100 тысяч аграномаў і зоатэхнікаў для абслугоўвання калгасаў, вялікую коль-

касць інжынераў і тэхнікаў, здольных арганізаваць правільнае выкарыстанне няспынна растучага машына-трактарнага парку.

Аднак партыя разглядае ўсё гэта толькі як першыя крокі ў вялікай усенароднай справе крутога ўздыму сельскай гаспадаркі. У нас яшчэ вельмі многа недахопаў у рабоце МТС, калгасаў і саўгасаў, многа некарыстаных рэзерваў. Дастанкова, напрыклад, сказаць, што толькі за кошт асваення цаліных і аблогавых зямель ва ўсходніх, поўднёва-ўсходніх і іншых раёнах краіны, — а гэтая работа партыяй і ўрадам пачата ўжо, — мы маем магчымасць павялічыць пасяўныя плошчы пад збожжавыя культуры на некалькі мільянаў гектараў. Значэнне гэтай справы велізарнае. Збожжавая гаспадарка з'яўляецца асновай усёй сельскагаспадарчай вытворчасці: чым больш мы будзем вырошчваць збожжа, тым больш будзе не толькі хлеба, але і мяса, масла і іншых прадуктаў жывёлагадоўлі.

Комуністычная партыя глыбока пераканана, што наша слаўная калгаснае сялянства, работнікі машына-трактарных станцый і саўгасаў прыкладуць усё свае сілы, каб у кароткі тэрмін пусціць у ход усё рэзервы соцыялістычнай сельскай гаспадаркі, падцягнуць адстаючыя раёны і калгасы да ўзроўню перадавых, дабіцца такога агульнага ўздыму ўраджайнасці палёў і прадукцыйнасці жывёлагадоўлі, каб праціталі ўсе без выключэння калгасы, каб усё калгаснікі сталі забяспечанымі, заможнымі людзьмі, каб у нас у краіне быў поўны дастатак усіх прадуктаў харчавання для растучага насельніцтва гарадоў, усіх відаў сыравіны для лёгкай прамысловасці.

Якую мэту ставіць Комуністычная партыя, дабіваючыся няспыннага росту ўсёй грамадскай вытворчасці — і прамысловай, і сельскагаспадарчай? Гэтая мэта — далейшае няўхільнае павышэнне добрабыту савецкага народа, поўнае задавальненне яго пастаянна растуць матэрыяльных і культурных патрэбнасцей. Няўхільнае ажыццяўленне гэтай мэты — вышэйшы закон усёй дзейнасці партыі і ўрада, важнейшая састаўная частка праграмы комуністычнага будаўніцтва. Мы будзем і расшыраем заводы, фабрыкі, электрычныя станцыі, пракаладзем новыя чыгуначныя магістралі, умацоўваем калгасы, аснашчам сельскую гаспадарку найвышэй, самай перадавай тэхнікай, укладваем ва ўсё гэта велізарныя сродкі для таго, у якасцём выніку, каб рабочым, калгаснікам, інтэлігенцыям — усім савецкім людзям лепш жылося, каб матэрыяльны добрабыт і культурны ўзровень нашага народа павышаліся з году ў год, з дня ў дзень.

На аснове агульнага росту эканомікі нашай краіны няспынна павышаюцца даходы працоўных. Няўхільна расце рэальная зароботная плата рабочых і служачых. Дзяржаўныя рознічныя цэны на прамысловыя і харчовыя тавары зніжаюцца ў нас сістэматычна, з году ў год. Растуць і выплаты насельніцтву з дзяржаўнага бюджэту — дапамогі і пенсіі па соцыяльнаму страхаванню і сацыяльнаму забяспечэнню, дапамогі многадзетным і адзінокім мацярам, бесплатная медыцынская дапамога, грамадзянскае навучэнне, павышэнне кваліфікацыі і г. д. Адначасова з ростам грашовай і рэальнай зароботнай платы рабочых і служачых павялічваецца даход селяніна. У 1953 годзе было праведзена зніжэнне сельскагаспадарчага падатку і норм абавязковых паставак з асабістай гаспадаркі калгаснікаў. Павышаны нарыхтоўчыя і закупачныя цэны на значную частку прадукцыі сельскай гаспадаркі. З калгаснікаў поўнацэнна знята нядоймка па сельскагаспадарчым падатку мінулых год, спісана запазычанасць мінулых год па пастаўках дзяржаве прадуктаў жывёлагадоўлі і бульбы. З калгасаў спісана запазычанасць мінулых год па пастаўках бульбы і гародніны. Усё гэта садзейнічала павышэнню матэрыяльнага добрабыту калгаснага сялянства. Толькі ад ажыццяўлення мер па эканамічнаму заахоўванню калгасаў і калгаснікаў, а таксама мер у галіне паставак палітыкі даходы калгасаў і калгаснікаў у 1953 годзе павялічыліся больш чым на 13 мільярд рублёў.

Сістэматычна расшыраецца тавараабарот. У 1953 годзе ў гандаль паступіла тавараў дадаткова да гандога плана на 33 мільярды рублёў. Толькі па ліні дзяржаўнага і кааператыва гандлю ў 1953

годзе насельніцтву было прададзена тавараў на 21 працэнт больш, чым у 1952 годзе. Асабліва ўзрос продаж такіх прадуктаў і тавараў, як мяса, масла, сыр, цукар, гародніна, шаўковыя тканіны, гатовае адзенне, скураны абутак, мэбля, швейныя машыны, гадзіннікі, патэфоны, радыёпрыёмнікі, тэлевізары, веласіпеды, матацыклы і легкавыя аўтамабілі. Няспынна павялічваючы вытворчасць тавараў масавага ўжытку, партыя і ўрад прымаюць меры да таго, каб расла і расшыралася сетка магазінаў і іншых гандлёвых прадпрыемстваў. Комуністычная партыя ставіць сваёй задачай — і гэтая задача будзе безумоўна ажыццяўлена — рашуча палішыць арганізацыю савецкага гандлю і абслугоўванне спажыўца, дабіцца такога становішча, каб праз два—тры гады ў кожным горадзе і ў кожным сельскім раёне савецкія людзі маглі купіць усё неабходны ім тавары.

Пастаяннымі клопатамі Комуністычнай партыі з'яўляецца будаўніцтва жылля для працоўных. Жылля ў нас пакуль яшчэ нехапае. І гэта зразумела: насельніцтва гарадоў і прамысловых цэнтраў, у сувязі з няспынным ростам прамысловасці, з году ў год павялічваецца. У першыя пасляваенныя гады трэба было перш за ўсё адбудоваць гарады, рабочыя пасёлкі і сёлы, выпаленыя ворагам у раёнах, якія падвяргаліся акупацыі — мільёны людзей там былі пазбаўлены прытулку і жыллі ў зямлянках. Аб тым, што зроблена і робіцца ў нашай краіне ў галіне жыллёвага будаўніцтва, гавораць лічбы: за пасляваенныя гады ў гарадах і рабочых пасёлках пабудавана больш 183 мільянаў квадратных метраў жылой плошчы для рабочых і служачых, а ў сельскай мясцовасці — звыш чатырох мільянаў дамоў для калгаснікаў і сельскай інтэлігенцыі. Савецкі ўрад сістэматычна павялічвае асігнаванні на будаўніцтва жылля. Насельніцтва гарадоў і рабочых пасёлкаў атрымала толькі ў мінулым годзе больш 28 мільянаў квадратных метраў жылой плошчы, а калгаснікі і сельская інтэлігенцыя — звыш 400 тыс. новых жылых дамоў. Зроблена многа. Але гэта не значыць, што можна задавальняцца дасягнутым. Яшчэ больш шырокі размах павінна набыць жыллёвае будаўніцтва ў 1954 годзе і ў наступныя гады. Комуністычная партыя будзе настойліва і пасядоўна дабівацца далейшага паліпшэння жыллёвых умоў працоўных.

Паўсямесна — у гарадах і сёлах нашай краіны будуюцца школы, бальніцы, дзіцячыя і культурныя ўстановы. У 1953 годзе аб'ём капітальных укладанняў у культурна-бытавое будаўніцтва павялічыўся супраць папярэдняга года на 22 працэнты. З году ў год растуць і будуць расці ў далейшым дзяржаўныя расходы на ахову здароўя, на добраапарэдкаванне гарадоў і рабочых пасёлкаў, на расшырэнне сеткі бальніц, радзільных дамоў, дыспансераў, санаторыяў і дамоў адпачынку для працоўных, на паліпшэнне медыцынскага і бытавога абслугоўвання насельніцтва.

Комуністычная партыя і ў далейшым будзе нястомна змагацца за далейшае паліпшэнне жыцця народа, будзе цвёрда і пасядоўна праводзіць вызначаную ёю праграму павышэння матэрыяльнага добрабыту працоўных. Партыя бачыць у гэтым свой свяшчэнны абавязак.

Пастаянныя клопаты працягвае партыя аб росквіце соцыялістычнай культуры, аб памнажэнні духоўных багаццяў нашага народа, аб далейшым развіцці народнай адукацыі, навукі, літаратуры, мастацтва. Зрабіць усіх рабочых і ўсіх сялян культурнымі і адукаванымі людзьмі — вось задача, якую ставіць перад сабой Комуністычная партыя.

У нашай краіне ажыццяўлена ўсеагульная абавязковая сямігадовая адукацыя. К канцу пятай пяцігодкі будзе завершан пераход ад сямігадовай да ўсеагульнай сярэдняй адукацыі ў сталіцах саюзных рэспублік, у абласных, краёвых і буйнейшых прамысловых цэнтрах з тым, каб у наступнай пяцігодцы ажыццявіць усеагульную сярэдняю адукацыю па ўсёй

(Заканчэнне на 2-й стар.)

Зварот Цэнтральнага Камітэта Комуністычнай партыі Совецкага Саюза

Да ўсіх выбаршчыкаў, да рабочых і работніц, сялян і сялянак, да совецкай інтэлігенцыі, да воінаў Совецкай Арміі і Ваенна-Марскога Флоту

(Заканчэнне).

краіне. З году ў год растуць расходы на народную асвету. Усімі відамі навучання ў нашай краіне ахоплены няпер больш 57 мільёнаў чалавек. Толькі ў вышэйшых навучальных установах і тэхнікумах вучыцца звыш трох мільёнаў чалавек.

Адно з важнейшых сваіх задач партыя бачыць у тым, каб забяспечыць працвітанне і далейшае няспыннае развіццё перадавой савецкай навукі. Нашы вучоныя, якім прадастаўлены ўсе ўмовы для плённай творчай працы, узбагацілі навуку радамі буйнейшых адкрыццяў ва ўсіх галінах ведаў. Яны авалодалі метадамі атрымання атамнай энергіі, ліквідавалі тым самым манополію ЗША ў гэтай галіне. Паспяхова вырашаюцца многія задачы выкарыстання велізарных прыродных рэсурсаў нашай Радзімы ў інтарсах народа. Усё гэта бясспрэчна, але разам з тым перад савецкай навукай стаіць яшчэ многа нявырашаных задач, у першую чаргу ў галіне паскарэння далейшага ўздыму сельскай гаспадаркі. Заклікаючы савецкіх вучоных да вырашэння гэтых задач, партыя будзе дабівацца ўсямернага ўмацавання і расшырэння творчай садружнасці і цеснай сувязі навукі і практыкі, накіравання ўсіх навіейшых дасягненняў навукі на службу прамысловасці, сельскай гаспадарцы, далейшаму няспыннаму паляпшэнню жыцця нашага народа.

У савецкім сацыялістычным ладзе закладзены велізарныя, сапраўды невычарпальныя магчымасці для далейшага, яшчэ больш магутнага развіцця эканомікі і культуры нашай краіны, для няўхільнага павышэння добрабыту народа. Комуністычная партыя Совецкага Саюза лічыць сваёй асноўнай і галоўнай задачай выкарыстаць у поўнай меры гэтыя магчымасці, каб забяспечыць далейшы ўсебаковы прагрэс савецкага грамадства, няспыннае і хуткае развіццё прадукцыйных сіл краіны. Чым вышэй узніме савецкі народ прадукцыйныя сілы краіны, чым больш прадукцыі будзе даваць наша прамысловасць і наша сельская гаспадарка, тым хутчэй будзе вырашана велічная задача стварэння багатага прадуктаў і забяспечана перамога комунізму ў нашай краіне.

Важнейшай умовай паспяховага пабудовы комуністычнага грамадства ў нашай краіне з'яўляецца няспыннае ўмацаванне магутнасці Савецкай сацыялістычнай дзяржавы — аплоту міру і бяспекі народаў. Аснова сілы і моцы нашай дзяржавы — непакісны саюз рабочага класа і калгаснага сялянства, маральна-палітычнае адзінства ўсяго савецкага грамадства, непарушная дружба народаў СССР.

Комуністычная партыя выкавала трывалы саюз рабочага класа з працоўным сялянствам, ператварыла яго ў тую рашаючую сілу, якая забяспечыла перамогу Кастрычніцкай сацыялістычнай рэвалюцыі, пабудову сацыялізму ў нашай краіне. Гэтая вялікая сіла забяспечыла нам новыя і новыя поспехі на слаўным шляху будаўніцтва комунізму. Далейшае ўмацаванне саюза рабочых і сялян з'яўляецца ўмовай яшчэ больш цеснага згуртавання ўсіх працоўных нашай краіны вакол Комуністычнай партыі і Совецкага ўрада, асновай умацавання сілы і магутнасці нашай сацыялістычнай дзяржавы.

Сваёй нацыянальнай палітыкай Комуністычная партыя ліквідавала розні і варажасць паміж народамі нашай краіны, згуртавала іх у адзіную, брацкую сям'ю, выкавала непарушную дружбу роўнапраўных народаў — крыніцу непераадольных сіл Савецкай многанациональнай дзяржавы, умову ўсіх поспехаў брацкіх савецкіх рэспублік. Гэтая дружба нарадзілася і ўмацавала ў сумеснай барацьбе народаў нашай Радзімы супраць іншаземных захопнікаў, супраць царскага самадзяржаўя і прыгнёту капіталістаў і памешчыкаў. Гэтая дружба змацавана крывёю народаў СССР, пралітай у гады грамадзянскай і Вялікай Айчыннай войнаў. Гэтая дружба сіментавана агульнай стваральнай працай і ўзаемнай дапамогай у гады будаўніцтва сацыялізму ў нашай краіне. Яна непарушная і непакісная — гэтая вялікая, брацкая дружба, і няма ў свеце сілы, якая магла б яе разарваць! Адным з яркіх праяўленняў гэтай непарушнай дружбы народаў СССР з'яўляецца адзначаемае ў гэтым годзе, як вялікае нацыянальнае свята украінскага, рускага і ўсіх народаў Совецкага Саюза, 300-годдзе ўз'яднання Украіны з Расіяй.

Комуністычная партыя бачыць свой свяшчэнны абавязак у тым, каб і ў далейшым нястомна мацаваць дружбу народаў — гэтую аснову магутнасці і непераможнай сілы нашай сацыялістычнай многанациональнай дзяржавы. Для Комуністычнай партыі і Совецкага ўрада свяшчэннае жаданне нашага народа — забяспечыць мірную працу і няспынна ўздым матэрыяльнага і культурнага ўзроўню жыцця працоўных. Таму партыя і ўрад прыкладуць усе намаганні да таго, каб не дапусціць новай вайны, каб народы жылі ў міры, каб было аслаблена міжнароднае напружанне і ўстаноўлены нармальныя адносіны паміж дзяржавамі.

Наша знешняя палітыка ясная і пэўная. Гэта — палітыка міру і дружбы паміж усімі народамі: Яе абвясціў заснавальнік нашай партыі і Савецкай дзяржавы вялікі Ленін, які ўказаў на магчымасць працяглага мірнага суіснавання двух розных эканамічных сістэм — сацыялістычнай і капіталістычнай. Толькі самыя недалёкабачныя палітыкі з лагера капіталізму могуць расценьваць наша нязменнае і шчырае імкненне да міру, як адзнаку слабасці Савецкай дзяржавы. Разграміўшы гітлераўскую Германію, якая занявала многія краіны Еўропы, Савецкі Саюз даказаў, што ён умее пастаяць за сябе і даць сакрушальны адпор любому агрэсару.

За пасляваенныя гады наша краіна стала яшчэ больш моцнай і магутнай. Яна мае ўсё неабходнае, каб абараніць мірную працу нашага народа і заклікаць да парадку ўсякага, хто адважыцца пасягнуць на нашу свабоду і незалежнасць. Мы не баімся агроз з боку любых агрэсараў, але мы цвёрда і паслядоўна стайм за мір у інтарсах нашага народа і народаў усяго зямнога шара. Мы перакананы, што няма такіх спрэчных пытанняў сучаснага міжнароднага становішча, якія нельга было б вырашыць мірным шляхам.

Мірная знешняя палітыка Савецкага Саюза пацверджана ўсімі яго справамі. Увесь свет цяпер бачыць каласальную розніцу паміж атмасферай няўпэўненасці і ваеннага псіхозу, штучна ствараемай у капіталістычных краінах, і абстаноўкай мірнай, творчай, стваральнай працы, атмасферай спакою і ўпэўненасці, якая так характэрна для краіны сацыялізму. Усе бачыць, што галоўныя клопаты і самае гарачае жаданне савецкіх людзей — жыць у міры і дружбе з усімі народамі. Пераканацца ў гэтым можа любы аб'ектыўны, непарудзаны чалавек, дастаткова яму паглядзець на нашы гарды і сёлы, на натхнёную мірную працу савецкага народа. Вяшчальнікам і сцяганосцам міру называюць нашу Радзіму мільёны людзей ва ўсіх краінах. Сцяг міру і дружбы народаў свяшчэнны для нас, савецкіх людзей! Мы нясем і будзем надалей несці высока гэты вялікі, высокародны сцяг.

У цесным брацкім адданні з міралюбівай Савецкай дзяржавай змагаюцца за мір народна-дэмакратычная дзяржава Еўропы і Азіі. Магутнай сілай лагера міру і дэмакратыі стала Кітайская Народная Рэспубліка. Разам з Савецкім Саюзам расце і мацее ўвесь дэмакратычны, міралюбівы лагер, расце і шырыцца рух народаў у абарону міру. Комуністычная партыя Савецкага Саюза і надалей будзе аддаваць усе свае сілы барацьбе за мір за паляпшэннем жыцця людзей і абаронай міру.

У цесным адданні з міралюбівай Савецкай дзяржавай змагаюцца за мір народна-дэмакратычная дзяржава Еўропы і Азіі. Магутнай сілай лагера міру і дэмакратыі стала Кітайская Народная Рэспубліка. Разам з Савецкім Саюзам расце і мацее ўвесь дэмакратычны, міралюбівы лагер, расце і шырыцца рух народаў у абарону міру. Комуністычная партыя Савецкага Саюза і надалей будзе аддаваць усе свае сілы барацьбе за мір за паляпшэннем жыцця людзей і абаронай міру.

У цесным адданні з міралюбівай Савецкай дзяржавай змагаюцца за мір народна-дэмакратычная дзяржава Еўропы і Азіі. Магутнай сілай лагера міру і дэмакратыі стала Кітайская Народная Рэспубліка. Разам з Савецкім Саюзам расце і мацее ўвесь дэмакратычны, міралюбівы лагер, расце і шырыцца рух народаў у абарону міру. Комуністычная партыя Савецкага Саюза і надалей будзе аддаваць усе свае сілы барацьбе за мір за паляпшэннем жыцця людзей і абаронай міру.

У цесным адданні з міралюбівай Савецкай дзяржавай змагаюцца за мір народна-дэмакратычная дзяржава Еўропы і Азіі. Магутнай сілай лагера міру і дэмакратыі стала Кітайская Народная Рэспубліка. Разам з Савецкім Саюзам расце і мацее ўвесь дэмакратычны, міралюбівы лагер, расце і шырыцца рух народаў у абарону міру. Комуністычная партыя Савецкага Саюза і надалей будзе аддаваць усе свае сілы барацьбе за мір за паляпшэннем жыцця людзей і абаронай міру.

У цесным адданні з міралюбівай Савецкай дзяржавай змагаюцца за мір народна-дэмакратычная дзяржава Еўропы і Азіі. Магутнай сілай лагера міру і дэмакратыі стала Кітайская Народная Рэспубліка. Разам з Савецкім Саюзам расце і мацее ўвесь дэмакратычны, міралюбівы лагер, расце і шырыцца рух народаў у абарону міру. Комуністычная партыя Савецкага Саюза і надалей будзе аддаваць усе свае сілы барацьбе за мір за паляпшэннем жыцця людзей і абаронай міру.

Пільна стаячы на варце інтарэсаў народа, яго мірнай працы, Комуністычная партыя не можа не ўлічваць, што за рубяжом ёсць реакцыйныя імперыялістычныя сілы, якія імкнучы абвастрыць і ўзмацніць міжнароднае напружанне, развязаць новую вайну. Таму, праводзячы цвёрда і паслядоўна палітыку міру, усімі сіламі адстойваючы і абараняючы вялікую і свяшчэнную для ўсіх народаў справу міру, партыя лічыць неабходным няспынна ўдасканальваць і ўмацоўваць Узброеныя Сілы Савецкай дзяржавы, каб забяспечыць бяспеку нашай Радзімы.

Савецкі сацыялістычны лад, назаўсёды знішчыўшы эксплуатацыю чалавека чалавекам, паставіў ва ўладзе лепшых людзей з рабочага класа, калгаснага сялянства і працоўнай інтэлігенцыі, стварыў несакрышальнае маральна-палітычнае адзінства ўсяго савецкага грамадства. Гэты лад з'яўляецца самым дэмакратычным у свеце грамадскім і дзяржаўным ладом. У кіраванні Савецкай дзяржавай прымаюць удзел самыя шырокія народныя масы. Лепшых з лепшых сваіх сям'ю і дочак наш народ выбірае ў вышэйшы орган дзяржаўнай улады — у Вярхоўны Савет СССР.

Комуністычная партыя ставіць сваёй задачай няспынна развіваць нашу савецкую, сацыялістычную дэмакратыю, дабівацца яшчэ больш шырокага і актыўнага ўдзелу мільёнаў працоўных у кіраванні

дзяржавай. Партыя вядзе і будзе весці непрымірную барацьбу з усімі праяўленнямі бюракратызма і цяганіны ў асобных звонках савецкага апарату, з фактамі няўважлівых, пагардлівых адносін да патрэб і запатрабаванняў працоўных, будзе няспынна ўмацоўваць сацыялістычную законнасць, якая ахоўвае свяшчэнныя і непакісныя правы грамадзян нашай Радзімы, запісаныя ў Канстытуцыі СССР.

Таварышы выбаршчыкі!

Трыццаць шэсць год існавання Савецкай дзяржавы з неабвержнай і нагляднай сілай паказалі неаспрэчны, сусветна-гістарычны перавагі сацыялізму перад капіталізмам. Сацыялізм — гэта росквіт прадукцыйных сіл, гэта свабодная і мірная праца на сябе, на ўсё грамадства, гэта няўхільнае паляпшэнне добрабыту народа, гэта роўнапраўе і дружба народаў, гэта паслядоўная барацьба за трывалы і працяглы мір. Капіталізм — гэта эканамічныя крызісы, бязлітасная, зверская эксплуатацыя працоўных, жахі беспрацоўя, жабрацтва і голад на адным полюсе грамадства, раскоша і казачныя барышы — на другім; капіталізм — гэта палітыка нацыянальнага прыгнёту, распальвання варажасці і войнаў паміж народамі.

Усе бачыць, як наліваецца новымі, поўнакроўнымі жыццесцвярдальнымі сіламі наша краіна, якія неймаверныя цяжкасці, народжаныя вайной, яна перамагла і пакінула ззаду, як паляпшаецца жыццё народа, як упэўнена ідзем мы ўперад па шляху працвітання. А што можа процістаяць гэтай капіталістычнай свету? Ён абцякае народам цяжкія перспектывы эканамічнага заняпаду і далейшага абвастрэння галечы і жабрацтва. Нікае штучнае раздуванне ваеннай прамысловасці не можа прадухіліць няўмольна надыходзячага эканамічнага крызісу ў краінах капіталізму, аднак і якое становіцца ўсё больш выразнымі і грознымі. Расце беспрацоўе, згортваюцца мірныя галіны прамысловасці. Нястрымна павышаюцца цэны на тавары першай неабходнасці, растуць падаткі, усё больш зніжаецца жыццёвы ўзровень працоўных. Узмацняецца ўнутраная рэакцыя, усяляк раздуваецца ваенны псіхоз, які прыносіць каласальныя прыбыткі капіталістычным манопаліям.

Абапіраючыся на вялікія перавагі савецкага, сацыялістычнага ладу, Комуністычная партыя Савецкага Саюза цвёрда і ўпэўнена вядзе краіну да поўнай перамогі комунізму.

Ва ўсёй сваёй дзейнасці партыя кіруецца вялікім вучэннем Маркса—Энгельса—Леніна—Сталіна, кіруецца мудрымі заветамі бессмяртнага стваральніка Комуністычнай партыі і заснавальніка Савецкай дзяржавы Вадзіміра Ільіча Леніна.

Ідучы па шляху, указаным Леніным, партыя пад кіраўніцтвам Цэнтральнага Камітэта на чале з І. В. Сталіным прывяла народы нашай Радзімы да перамогі сацыялізму. Ажыццяўляючы ленынскія заповеды, партыя пастаянна ўмацоўвае Савецкую дзяржаву, непарушы саюз рабочых і сялян, вялікую дружбу народаў СССР, праяўляе няспыннымі клопатамі аб далейшым росквіце эканомікі краіны, павышэнні матэрыяльнага і культурнага ўзроўню жыцця савецкіх людзей.

У нашай краіне ёсць усё дастатковае і неабходнае для пабудовы поўнага комуністычнага грамадства. Аднак у нас яшчэ ёсць і нявырашаныя гаспадарчыя задачы, ёсць і пэўныя цяжкасці росту. Для таго, каб паспяхова вырашыць нашы неадкладныя задачы, пераадолець недахопы і цяжкасці, неабходна яшчэ шырэй разгарнуць самакрытыку і асабліва крытыку знізу. Комуністычная партыя дабіваецца таго, каб усе савецкія людзі смела і бязбоязна ўскрывалі недахопы ў рабоце, яшчэ больш актыўна

дапамагалі партыі хутчэй ліквідаваць гэтыя недахопы.

Партыя прывяла нашу краіну да сусветна-гістарычных перамог таму, што яна, з'яўляючыся перадавым атрадам працоўных, заўсёды абапіралася і абапіраецца на давер'е народа, на творчую актыўнасць мільёнаў. Партыя глыбока верыць у сілы народа, у яго рэвалюцыйную энергію, яна звязана з народам цеснымі непарушнымі вузамі. Вялікае адданне партыі, урада і народа — вось жыватворчая крыніца ўсіх нашых перамог, аснова нашага упэўненага руху ўперад па шляху да комунізму.

Яскравым выражэннем гэтага аддання з'яўляецца выбарчы блок комуністаў і беспартыйных. На выбарах у вышэйшы орган дзяржаўнай улады нашай краіны — Вярхоўны Савет СССР Комуністычная партыя выступае разам з прафесійнымі саюзамі, камсамолам і іншымі арганізацыямі і таварыствамі працоўных. Кандыдаты ў дэпутаты вылучаюцца агульныя як для комуністаў, так і для беспартыйных.

На ўсіх папярэдніх выбарах блок комуністаў і беспартыйных нязменна атрымліваў перамогу. Аднадушным галасаваннем за кандыдатаў гэтага блока наш народ выражаў сваё поўнае давер'е Комуністычнай партыі, адабранне і падтрымку яе палітыкі.

Комуністычная партыя спадзяецца, што і на прадстаўчых выбарах усе выбаршчыкі будуць аднадушна галасаваць за кандыдатаў, вылучаемых комуністамі разам з беспартыйнымі рабочымі, сялянамі, інтэлігенцыяй, зноў акажуць давер'е партыі і адобраць яе палітыку, якая выражае карныя інтарэсы народа.

Поўнаасцю разлічваючы на аднадушнае выбранне ў Вярхоўны Савет СССР кандыдатаў блока комуністаў і беспартыйных, на разуменне і прызнанне выбаршчыкамі праводзімай партыяй палітыкі, Цэнтральны Камітэт Комуністычнай партыі Савецкага Саюза заклікае ўсіх выбаршчыкаў — рабочых і работніц, сялян і сялянак, савецкую інтэлігенцыю, воінаў Савецкай Арміі і Ваенна-Марскога Флоту, яшчэ цясней згуртавацца вакол Комуністычнай партыі і Савецкага ўрада ў барацьбе за ажыццяўленне велічных задач будаўніцтва комунізму.

Цэнтральны Камітэт Комуністычнай партыі Савецкага Саюза заклікае ўсіх комуністаў галасаваць за беспартыйных кандыдатаў у дэпутаты Вярхоўнага Савета Саюза ССР з такой-жа аднадушнасцю, як і за кандыдатаў-комуністаў. Комуністычная партыя разлічвае, што беспартыйныя выбаршчыкі будуць галасаваць за комуністаў — кандыдатаў у дэпутаты з такой-жа аднадушнасцю, як і за кандыдатаў-беспартыйных.

Галасуючы за кандыдатаў блока комуністаў і беспартыйных, выбаршчыкі будуць галасаваць за палітыку Комуністычнай партыі, за ажыццяўленне пастаўленых ёю задач — за далейшы росквіт нашай сацыялістычнай прамысловасці і круты ўздым сельскай гаспадаркі, за няўхільнае павышэнне матэрыяльнага добрабыту і культурнага ўзроўню народа, за ўсямернае ўмацаванне магутнасці і сілы нашай сацыялістычнай дзяржавы і новай поспехі ў барацьбе за захаванне і ўмацаванне міру, за пабудову комуністычнага грамадства ў нашай краіне.

Таварышы выбаршчыкі!

Цэнтральны Камітэт Комуністычнай партыі Савецкага Саюза заклікае Вас 14 сакавіка 1954 года дружна з'явіцца да выбарчых урнаў. Не пакіньце быць ніводнага выбаршчыка, які не выкарыстае свайго ганаровага права выбіраць дэпутатаў у Вярхоўны Савет СССР. Дзень 14 сакавіка 1954 года няхай стане ўсенародным святам працоўных Савецкага Саюза, новай магутнай дэманстрацыяй цеснага аддання партыі, урада і народа.

У С Е Н А В Ы Б А Р Ы !

- Ададзім галасы кандыдатам народнага блока комуністаў і беспартыйных!
- Няхай жыве наша вялікая Радзіма — Саюз Савецкіх Сацыялістычных Рэспублік!
- Няхай жыве вялікі савецкі народ — будаўнік комунізму!
- Няхай жыве непарушнае адданне Комуністычнай партыі, Савецкага ўрада і ўсяго народа!
- Пад сцягам Леніна—Сталіна, пад кіраўніцтвам Комуністычнай партыі—ўперад, да поўнай перамогі комунізму!

Цэнтральны Камітэт Комуністычнай партыі Савецкага Саюза.

10 лютага 1954 года ў Мінску адкрыўся XXI з'езд КП Беларусі. На здымку ў прэзыюме з'езда (у першым радзе, злева направа): таварышы А. М. Румянцаў, К. М. Міцкевіч (Якуб Колас), Ц. С. Гарбуноў, С. К. Тімашанка, Н. Я. Аўхімовіч, К. Т. Мазураў, В. В. Марозаў, В. Ф. Купрэвіч, П. А. Абрасімаў і І. Ф. Клімаў. На трыбуне — сакратар ЦК КПБ тав. Н. С. Патолічаў выступае са справаздачным дакладам.

XXI з'езд Комуністычнай партыі Беларусі

10 лютага ў горадзе Мінску, у памяшканні Акруговага Дома афіцэраў, адкрыўся XXI з'езд Комуністычнай партыі Беларусі.

На парадку дня з'езда:

1. Справаздачны даклад Цэнтральнага Камітэта КП Беларусі — дакладчык сакратар ЦК КПБ тав. Патолічаў Н. С.
2. Справаздачны даклад рэвізійнай камісіі КП Беларусі — дакладчык старшыня рэвізійнай камісіі тав. Седых В. Я.
3. Выбары Цэнтральнага Камітэта КП Беларусі.
4. Выбары рэвізійнай камісіі КП Беларусі.

На першым пытанні выступіў сакратар ЦК КПБ тав. Патолічаў Н. С.

— Перыяд паміж XX і XXI з'ездамі Комуністычнай партыі Беларусі, — сказаў тав. Патолічаў, — азнаменаваны падзеямі сусветна-гістарычнага значэння. Адбыўся XIX з'езд Комуністычнай партыі Савецкага Саюза. З'езд прадэманстраваў маналітнае адзіства, несакарнальную магутнасць вялікай Комуністычнай партыі, падвёў вынікі шматгадовай барацьбы і слаўных перамог Савецкай дзяржавы, зацвердзіў дырэктывы на пятому пяцігадовым плане развіцця СССР на 1951—1955 гады, вызначыў далейшыя перспектывы нашага духу ўперад да камунізму.

Гістарычныя паставы XIX з'езда нахлілі савецкіх людзей на новыя працоўныя подзвігі. Комуністычная партыя Савецкага Саюза, створаная і выхаваная гегельманам Леніным і праўдзальнікам яго неўмірнай справы вялікім Сталіным, як ніколі моцна бізмежнай лобоваю і аднасцю народных мас. Рабочы клас, калгаснае сялянства, інтэлігенцыя непадзяла падтрымліваюць палітыку нашай партыі і амагваюць за яе ажыццяўленне, за выкананне пятага пяцігадовага плана развіцця СССР, за далейшы ўздым усяй народнай гаспадаркі краіны.

Важнейшай падзеяй у жыцці нашай Радзімы з'явіўся вераснёўскі Пленум ЦК КПСС, які прыняў на дакладу першага сакратара ЦК КПСС таварыша Н. С. Хрушчова паставу «Аб мерах далейшага развіцця сельскай гаспадаркі СССР». Гэтая пастава з'яўляецца баявой праграмай кругога ўздыму сельскай гаспадаркі, рэзкага павелічэння вытворчасці сельскагаспадарчых прадуктаў.

Комуністычная партыя і Савецкі ўрад цяпер, калі створана магутная, тэхнічна дасканалая цяжкапрамысловасць у краіне, распрацавалі і ажыццяўляюць цэлы рад важных мерапрыемстваў, накіраваных на тое, каб на працягу бліжэйшых двух-трох год рэзка павялічыць забяспечанасць сельскай гаспадаркі прамысловымі і харчовымі асяродкамі.

Рашэнні пятай сесіі Вярхоўнага Савета ССР, вераснёўскага Пленума ЦК КПСС і аступныя паставы Савецкага ўрада і ЦК КПСС паклаў пачатак новаму этапу ў жыцці савецкай эканомікі, калі побач з чужымі развіццямі дзяржавы прамысловасці паскоранымі тэмпамі будзе развіццямі сельскай гаспадаркі і сельскай гаспадаркі.

Комуністычная партыя Савецкага Саюза стамна клопацца аб развіцці эканомікі і культуры ўсіх савецкіх народаў. Песпехі і дасягненні народаў нашай Радзімы — вынік ленынска-сталінскай нацыянальнай палітыкі, якую вызначыла правядзінна наша партыя. Моцная і непарушная дружба свабодных і раўнапраўных народаў Савецкай краіны.

Тав. Патолічаў падрабязна спыняецца на развіцці прамысловасці і транспарту, на пытаннях жыллёвага і комунальнага будаўніцтва ў рэспубліцы. Дакладчык гаворыць аб развіцці сельскай гаспадаркі рэспублікі, аб удзеле матэрыяльнага добрабыту і культуры ўзроўню жыцця працоўных.

— За справаздачны перыяд Цэнтральнага Камітэта КП Беларусі і партыйныя арганізацыі на месцах, — гаворыць тав. Патолічаў, — выконвалі ўказанні XIX з'езда КПСС, дамагліся далейшага ўздыму матэрыяльнага і культурнага ўзроўню жыцця беларускага народа. На фінансаванне сацыяльна-культурных мерапрыемстваў у 1953 годзе выдаткавана 65,5 працэнта бюджэтных асягнаванняў рэспублікі, у тым ліку на народную асвету і фінансаванне дзіцячых устаноў — 1.741,7 мільёна рублёў, на ахову здароўя — 701,9 мільёна рублёў. За 1952 і 1953 гады ўкладзена сродкаў у жыллёвае будаўніцтва 676,7 мільёна рублёў. Значныя сумы дзяржава штогод выдзяляе на патрэбы сацыяльнага забяспечэння.

Дакладчык спыняецца на пытаннях работ гандлёвых арганізацый у горадзе і вёсцы, прадпрыемстваў грамадскага харчавання і бытавога абслугоўвання насельніцтва, а таксама на работе органаў аховы здароўя рэспублікі.

Гаворачы аб ідэалагічнай работе, дакладчык спыняе ўвагу на работе культурна-асветных устаноў. У рэспубліцы цяпер налічваецца 3.142 дзяржаўныя клубныя ўстановы, 1.202 калгасныя клубы, 24 музеі, 1.446 дзяржаўныя бібліятэкі, 2.878 — калгасных, з іх 760 бібліятэк створана пасля XX з'езда КПБ. Аднак у нас яшчэ мала фактаў і прыкладаў станоўчай работы культурна-асветных устаноў. Партыйныя арганізацыі і Міністэрства культуры яшчэ мала ўдзяляюць увагі дзейнасці культурна-асветных устаноў, часта знікаюць без увагі гэты важны ўчастак ідэалагічнай работы. Задача партыйных арганізацый у гэтым културасветработы акалячаецца ў тым, каб кожную хату-чыталню, сельскую бібліятэку зрабіць сапраўдным ачагом камуністычнага выхавання, дамагчыся, каб кожны фільм, часопіс, кожная кніга, прызначаныя для вёскі, абавязкова дайшлі да шырокіх мас калгаснага сялянства.

Цяпер у пераважнай большасці населеных пунктаў рэспублікі дэманстраванне фільмаў праводзіцца не радзей трох-чатырох разоў у месяц. Значна вырасла колькасць кіноперасоваў і стацыянарных устаноў. Але кіносетка ў рэспубліцы, асабліва на вёсцы, усё яшчэ працуе незадавальняюча.

Гаворачы аб работе друку, дакладчык адзначае, што ў цэнтры ўвагі газет цяпер знаходзіцца барацьба працоўных за паспяховае ажыццяўленне рашэнняў вераснёўскага Пленума ЦК КПСС. Газетам неабход-

на дамагацца, каб матэрыялы былі больш пераканальнымі, а крытыка неахопана больш прадметная, больш вострая.

Адным з важнейшых участкаў у ідэалагічнай работе з'яўляецца выгавяданне. Выдавецтвамі, якія ёсць у рэспубліцы, выпушчана 639 кніг, брашураў па розных галінах ведаў, іх агульны тыраж складае каля 17 мільёнаў экзэмпляраў. Аднак выдавецкая справа застаўлена яшчэ незадавальняюча. Вялікім упушчэннем выдавецтва з'яўляецца дронная арганізацыя выпуску сельскагаспадарчай літаратуры. З году ў год выдавецтвы не выконваюць дзяржаўных планаў выпуску кніг для масавага чытача.

Далей дакладчык гаворыць аб развіцці народнай асветы, навукі, культуры і мастацтва ў рэспубліцы, адзначае рост сеткі сярэдніх школ. У параўнанні з 1940 годам колькасць сярэдніх школ павялічылася на 44,5 працэнта.

Значна пашырылася і ўмацавалася матэрыяльна-тэхнічная база Акадэміі навук БССР, пашырылася сетка навуковых устаноў, павялічылася колькасць спецыяліфікаваных навуковых работнікаў. Дасягнутыя дасягненні песпехі ў развіцці вышэйшай адукацыі. Створаны новы інстытут інжынераў чыгуначнага транспарту ў Гомелі. Пачата будаўніцтва інстытута механізацыі і электрыфікацыі сельскай гаспадаркі ў Мінску. Цяпер у ВНУ рэспублікі навучаецца 26,8 тысячы студэнтаў.

Вялікія задачы паставіў XIX з'езд партыі перад літаратурай і мастацтвам. Творчыя работнікі закліканы ў аркіх мастацкіх вобразах раскрыць высокую духоўную якасць і лепшыя рысы характару савецкага чалавека і адначасова агнём сатыры вышываць з жыцця ўсё тое, што перашкаджае руху наперад.

Нашы пісьменнікі за гэты перыяд стварылі рад буйных мастацкіх твораў. Да ліку іх адносяцца «Сустрэнемся на барыкадах» П. Пестрава, «У добры час» І. Шамякіна, «Мінскі напрамак» І. Мележа, «Выбаіце, калі ласка!» А. Макавічкі і інш. Аднак беларускія пісьменнікі паранейшаму слаба працуюць у радые жанраў, асабліва ў такім, як драматургія. Не знайшоў яшчэ належнага ўвабачэння ў іх творчасці шматлікія жанры і жанры класа, не створана таксама ніводнай шырока папулярнай дзіцячай кнігі. Саюз савецкіх пісьменнікаў Беларусі не працягвае належных клопатаў аб росце сваёй арганізацыі за лік таленавітай моладзі.

Каб дамагчыся значных вынікаў і ўзняцца на ўзровень трагедыйнага мастацтва, створаны буйныя сцэнічныя творы ў тэатрах імя Янкі Купалы, імя Якуба Коласа, у тэатры рускай драмы, у тэатры імя ЛКСМБ.

Дамагліся пэўных вынікаў таксама беларускія мастакі і скульптары.

Кіностудыя «Беларусьфільм» выпусціла рад поўнаметражных мастацкіх карцін, некалькі дакументальных фільмаў. Цяпер

заканчваюцца здымкі каларовага мастацкага фільма «Дзеці партызана», знаходзіцца ў вытворчасці фільм «Хто смецца апошнім». Аднак студыя не стварае карцін на новых, арыгінальных сцэнарыях, абмяжоўвае сваю дзейнасць выпускам фільмаў па вядомых ужо тэатральных пастапоўках.

Важная задача творчай інтэлігенцыі рэспублікі заключаецца ў тым, каб забяспечыць далейшае развіццё нацыянальнай па форме, сацыялістычнай па зместу культуры, мастацкіх сродкаў актыўна змагацца за паспяховае ажыццяўленне задач, якія ставяць перад намі.

Далей дакладчык гаворыць аб партыйна-арганізацыйнай работе. Ён спыняецца на арганізацыйнай работе партыйных арганізацый, на работе з кадрамі і інш.

У заключэнне тав. Патолічаў сказаў:

— Комуністычная партыя Беларусі прышла да свайго XXI з'езда цэна агульнага баявым атрадам і пад вялікім ленынскім сцягам, пад кіраўніцтвам Цэнтральнага Камітэта КПСС гатовы да новых баёў за перамогу нашай вялікай справы, за перамогу камунізму!

Удзельнікі з'езда заслаўкалі таксама справаздачны даклад рэвізійнай камісіі КПБ — дакладчык старшыня рэвізійнай камісіі тав. Седых В. Я. і даклад мандатнай камісіі з'езда — дакладчык старшыня мандатнай камісіі тав. Цябук Д. В.

11 і 12 лютага ішло абмеркаванне дакладаў.

У спрэчках па справаздачным дакладу ЦК КП Беларусі і рэвізійнай камісіі КПБ выступілі таварышы Лубеннікаў Л. І. — сакратар Мінскага абкома КПБ, Паўлюк І. Б. — сакратар Віцебскага гаркома КПБ, Папоў П. І. — сакратар Гродзенскага гаркома КПБ, Альхімовіч Н. М. — сакратар Чэрвеньскага райкома КПБ, Якуб Колас — народны паэт БССР, Козел В. П. — старшыня калгаса «1-е Мая» Слупскага раёна, Нісялюў Ц. Я. — сакратар Брэсцкага абкома КПБ, Ісідараў В. В. — міністр прамысловасці будаўнічых матэрыялаў БССР, Дзясноўвіч С. Н. — сакратар Слонімскага райкома КПБ, Камбінскі У. Г. — міністр жыллёва-грамадзянскага будаўніцтва БССР, Галадушка З. М. — першы сакратар Гомельскага абкома КПБ, Насічон С. С. — міністр сельскай гаспадаркі БССР, Коцш Г. І. — начальнік Беларускай чыгункі, Новінава Ф. А. — дырэктар Інстытута гісторыі партыі пры ЦК КПБ, Сікорскі С. І. — першы сакратар Магілёўскага абкома КПБ, Гарачын А. В. — старшыня Савета прамапрадзяцтва БССР, Гарбуноў Ц. С. — сакратар ЦК КПБ, Манараў І. Н. — загадчык аддзела партыйных, прафсаюзных і комсомольскіх органаў ЦК КПБ, Бельскі І. А. — старшыня Беларускага рэспубліканскага Савета прафсаюзаў, Рубахова З. Т. — сакратар партарганізацыі Паларэтанскай МТС Стрэшынскага раёна, Калінін П. З. — міністр саўгасаў БССР, Гарнуша І. Ф. — рэктар Беларускай сельскагаспадарчай акадэміі, Белы А. Л. — сакратар Дзельчыцкага райкома КПБ, Броўка П. У. — старшыня Саюза савецкіх пісьменнікаў БССР, Аўхімовіч Н. Я. — сакратар ЦК КПБ, Стэльмах А. Н. — сакратар Пухавіцкага райкома КПБ, Мазураў Н. Т. — старшыня Савета Міністраў БССР, Паўлінаў П. А. — старшыня калгаса «Сцяг камунізма» Давыд-Гарадоцкага раёна, Норм В. З. — старшыня калгаса імя Варашылава Ленінскага раёна, Купрэвіч В. Ф. — прэзідэнт Акадэміі навук БССР, Ахрэмчыч І. П. — старшыня Белькалгасюза.

Сёння з'езд працягвае сваю работу.

Рэгістрацыя кандыдатаў у дэпутаты Вярхоўнага Савета СССР

У абстаноўцы высокай палітычнай актыўнасці ў рэспубліцы адбылася рэгістрацыя кандыдатаў у дэпутаты Вярхоўнага Савета СССР.

На пасяджэнні Акруговага выбарчага ўрада выбарчай камісіі Мінскай гарадской выбарчай акругі прынята пастава аб рэгістрацыі кандыдатам у дэпутаты Вярхоўнага Савета СССР для балатіроўкі па Мінскай гарадской выбарчай акрузе Намесніка Старшыні Савета Міністраў СССР, Старшыні Дзяржплана СССР таварыша Мансіма Захаравіча Сабурова, вылучанага ад агульных сходаў рабочых, інжынераў, тэхнікаў і служачых трактарнага заводу, мотавелазавода, тонкакукунага камбіната, Акадэміі навук БССР і іншых калектываў.

Адбылося пасяджэнне Акруговага выбарчага ўрада выбарчай камісіі Мінскай сельскай выбарчай акругі па выбарах у Савет Саюза. Акругова выбарчая камісія паставіла зарэгістраваць кандыдатам у дэпутаты Савета Саюза Вярхоўнага Савета СССР першага сакратара Цэнтральнага Камітэта Комуністычнай партыі Беларусі таварыша Нікала Сямёнавіча Патолічава для балатіроўкі па Мінскай сельскай выбарчай акрузе.

Акругова выбарчая камісія Брэсцкай выбарчай акругі па выбарах у Савет Саюза паставіла зарэгістраваць кандыдатам у дэпутаты Вярхоўнага Савета СССР таварыша Нікіта Трафімавіча Мазурава.

На пасяджэнні Акруговага выбарчага ўрада выбарчай камісіі Слупскай выбарчай акругі па выбарах у Савет Саюза прынята рашэнне зарэгістраваць кандыдатам у дэпутаты Вярхоўнага Савета СССР Старшыню Праўдана Вярхоўнага Савета Беларускай ССР таварыша Васіля Іванавіча Казлова.

На пасяджэнні Акруговага выбарчага ўрада выбарчай камісіі Рагачоўскай выбарчай акругі па выбарах у Савет Нацыянальнасцей зарэгі-

страваны кандыдатам у дэпутаты Вярхоўнага Савета СССР сакратар Цэнтральнага Камітэта Комуністычнай партыі Беларусі таварыш Нікалай Яўрэмавіч Аўхімовіч.

Акругова выбарчая камісія Пастаўскай выбарчай акругі па выбарах у Савет Нацыянальнасцей вынесла рашэнне зарэгістраваць кандыдатам у дэпутаты Вярхоўнага Савета СССР сакратара Цэнтральнага Камітэта Комуністычнай партыі Беларусі таварыша Цімафея Сазонавіча Гарбунова.

Акругова выбарчая камісія Мазырскай сельскай выбарчай акругі па выбарах у Савет Саюза зарэгістравала кандыдатам у дэпутаты Вярхоўнага Савета СССР камандуючага Беларускай Ваеннай Акругі Маршала Савецкага Саюза таварыша Сямёна Манстанцінавіча Тімашэнка.

На пасяджэнні Акруговага выбарчага ўрада выбарчай камісіі Горацкай выбарчай акругі па выбарах у Савет Саюза прынята рашэнне зарэгістраваць кандыдатам у дэпутаты Вярхоўнага Савета СССР сакратара ЦК ЛКСМБ таварыша Пятра Міронавіча Машарава.

Акругова выбарчая камісія Навагрудскай выбарчай акругі па выбарах у Савет Саюза прыняла рашэнне зарэгістраваць кандыдатам у дэпутаты Вярхоўнага Савета СССР народнага паэта Беларусі таварыша Канстанціна Міхайлавіча Міцкевіча (Якуба Коласа).

Адбылося пасяджэнне Акруговага выбарчага ўрада выбарчай камісіі Асіповіцкай выбарчай акругі па выбарах у Савет Саюза. Камісія паставіла зарэгістраваць кандыдатам у дэпутаты Вярхоўнага Савета СССР народную артыстку СССР Ларысу Пампееўну Аляксандраўскую.

Акругова выбарчая камісія Горацкай выбарчай акругі па выбарах у Савет Нацыянальнасцей зарэгістравала кандыдатам у дэпутаты Вярхоўнага Савета СССР прэзідэнта Акадэміі навук Беларускай ССР таварыша Васіля Феафілавіча Купрэвіча.

Вялікія змены

Работнікі культурна-асветных устаноў Хоцімскага раёна Магілёўскай вобласці дзейна рыхтуюцца да выбараў у Вярхоўны Савет СССР. Клубы, хаты-чыталні, бібліятэкі ўпрыгожаны лозунгамі і плакатамі. Рэгулярна чытаюцца лекцыі і даклады аб савецкай выбарчай сістэме, рашэннях вераснёўскага Пленума ЦК КПСС, аб міжнародным становішчы і інш.

Вялікія змены адбыліся ў Хоцімскім раёне за час, што прайшоў пасля апошніх выбараў у Вярхоўны Савет СССР. Павялічылася колькасць культурна-асветных устаноў. Цяпер у раёне працуе 21 клуб, многа чытальня і чырвоных куткоў. Вялікія змены адбыліся ў Хоцімскім раёне за час, што прайшоў пасля апошніх выбараў у Вярхоўны Савет СССР. Павялічылася колькасць культурна-асветных устаноў. Цяпер у раёне працуе 21 клуб, многа чытальня і чырвоных куткоў. Якія змены адбыліся ў Хоцімскім раёне за час, што прайшоў пасля апошніх выбараў у Вярхоўны Савет СССР. Павялічылася колькасць культурна-асветных устаноў. Цяпер у раёне працуе 21 клуб, многа чытальня і чырвоных куткоў.

даўна адкрыта новая чытальня ў калгасе «Трэці Інтернацыянал», бібліятэка ў Чэрніўскім сельскім саеве. У 1950 годзе ў раёне не было ніводнага калгаснага радыёвузла. Цяпер іх дзесяць. Радыёперадачы в Масквы, Мінска сістэматычна слухаюць калгаснікі многіх сельскагаспадарчых арцельей.

Ва ўсіх населеных пунктах рэгулярна паказваюцца кінофільмы. У раёне прадуе дзесяць кіноўстаноў. Адкрыты новыя калгасныя кіноапараты ў вёсках Забелшына і Барозкі.

А. АРТАБАЛЕУСКІ.

Сустрэча з дзесяцямі культуры

Выбарчыкі — работнікі аршанскага чыгуначнага вузла сустрэліся нядзельна з групай дзеячў беларускай культуры. У перапоўненай зале клуба імя Бірава перад рабочымі і служачымі выступілі паэты П. Глебка, М. Лужанін, драматург А. Маўзон, народны артыст БССР А. Кістаў. Госьці расказвалі аб сваёй работе і творчых планах.

П. Глебка і М. Лужанін прачыталі новыя вершы. З новым сцэнарыем аб жыцці і працы савецкіх чыгуначнікаў пазнаёміў прысутных А. Маўзон. Народны артыст рэспублікі А. Кістаў выканаў маналогі Отэло і караля Ліра. Аршанцы дэкла віталі сваіх гасцей. А. ХАРКЕВІЧ. ст. Орша.

Развіваець оперна-балетны жанр

У гістарычнай пастанове Цэнтральнага Камітэта партыі аб оперы «Вялікая дружба» В. Мурадаві гаварылася, што «савецкі народ чакае ад кампазітараў высокакачэсных і ідэйных твораў ва ўсіх жанрах — у галіне опернай, сімфанічнай музыкі, у песнянай творчасці, у харавой і танцавальнай музыцы».

Адгукваючыся на пастановы партыі, на патрабаванні народа, кампазітары Савецкай Беларусі ў некаторых жанрах напісалі значныя творы. Прызнанне гледача атрымаў балет «Князь-возер» В. Залатарова, якому прысуджана Сталінская прэмія. Сярод першых твораў — кантата А. Вагатырова «Беларусь», трэція сімфонія М. Аладава, сімфанічная паэма «Партызанская была» У. Алоўнікава, опера Я. Цікоцкага «Дзючына з Палесся», некаторыя харавыя песні У. Алоўнікава, асобныя раманы Р. Пукета, канцарт № 2 для фартэпіяно з аркестрам Д. Камінскага і іншыя, у якіх адчуваецца майстэрства кампазітараў.

Але наша музыка ў цэлым яшчэ не задавальняе высокіх эстэтычных густоў савецкіх людзей, яшчэ невысокай творчай актыўнасці беларускіх кампазітараў, іх мастацкай культуры і патрабавальнасці да сабе.

За апошнія гады асабліва знізілася работа ў самым важным — оперна-балетным жанры. Гэта тым больш неадаравальна, што ў беларускай музыцы ёсць станоўчы вопыт работы ў гэтай галіне.

Асабліва прыкметнай і плённай была работа кампазітараў у даваенныя гады.

Сярод найбольш значных даваенных твораў — опера А. Вагатырова «У пущах Палесся» на матывах апавесці Якубы Коласа «Дрытва» (лібрэта Я. Рамановіча), за якую кампазітару была прысуджана Сталінская прэмія.

У час дэкады беларускага мастацтва ў Маскве (1940 г.) станоўчую ацэнку сталічнага гледача і друку таксама атрымалі опера Я. Цікоцкага «Міхась Падгорны» (лібрэта Ш. Броўкі) і балет М. Крушнера «Салвей» (на матывах апавесці З. Бядулі). У гэтых творах, як і ў оперы А. Вагатырова, адлюстравана гераічная гісторыя беларускага народа, яго рэвалюцыйная барацьба за сваю свабоду і незалежнасць, дружба беларускага і вялікага рускага народаў. Упершыню ў аранжыроўцы прафесійных кампазітараў на оперна-балетнай сцэне сагучалі беларускія народныя песні і танцы. У лепшых карцінах выразна правільна і рысы жанра гісторыка-гераічнай оперы і сапэраўна драматычнага паказання.

У хоць значная задума гэтых твораў і не была дастакова ўвасоблена ў музычнай драматургіі, вальна-спрытнай і хараграфічных вобразах, першыя оперы і балет засталіся ў актыве беларускай музыкі і тэатра.

Напісаны ў той час творы з вялікім поспехам былі паказаны ў Маскве. Але тэатр у пасляваенны час забыўся на свае добрыя традыцыі, і супрацоўніцтва з беларускімі кампазітарамі і лібрэтыстамі за апошнія гады значна пагоршылася. У тэатры не адчуваецца ранейшага клопату аб тым, каб знайсці новых лібрэтыстаў, асабліва кампазітараў дэля работы над новымі операмі і балетамі. Кіраўніцтва тэатра не праўдліва належнай дзярліваці, вытрымкі і ўпартасці, а таксама штодзённай увагі да гэтай справы. Творчыя размовы з кампазітарамі, за асобнымі выключэннямі, выдудца радка, бесцёмна. Тэатр і Савоз савецкіх кампазітараў Беларусі ўдзялілі вопыт Вялікага тэатра Савоза ССР, Кіеўскага і ленынградскіх тэатраў оперы і балета, якія на працягу многіх год шліхам штодзённай настойлівай працы з кампазітарамі і лібрэтыстамі дамагліся з'яўлення «Ціхага Дону», «Дзекабрыстаў», «Багда-на Хмельніцкага», «Маладой гвардыі» і іншых опер. Цікава і тое, што ў якасці лібрэтыстаў «Багдана Хмельніцкага» былі запрошаныя вядомыя савецкія пісьменнікі В. Васілеўская і А. Карнейчук, якія двойчы перапрабавалі лібрэта.

Найвага тэатра да творчасці беларускіх кампазітараў адмоўна адбілася на яго рэпертуары.

Так, А. Вагатыроў у час ваіны напісаў оперу «Надзея Дурава», музыка якой была прыхільна сустрэта калектывам опернага тэатра і музычнай грамадскасцю. Патрабна было карэным чынам перааробіць лібрэта, каб дасягнуць гэтыя вынікі твор да сцэны. На жаль, такая работа не была зроблена, і опера не была пастаўлена на сцэне.

Даволі абыякава выдася работа тэатра і Савоза кампазітараў з п'есам П. Глебка — аўтарам аматэўнага лібрэта «Андрэй Касцянец» і кампазітарам М. Аладавым. Вядома, што кампазітару — таленавітаму сімфаністу, аўтару шматлікіх вальна-спрытных і камерных інструментальных твораў — пакуль што не ўсім удалася опера. Яна не пазбаўлена пэўнай аднастайнасці музычнай мовы, у ёй неадаравальна вобраз Касцянец. Але каму, як не Аладаву з яго багатай кампазітарскай тэхнікай, культурай і шматгадовам плынным вопытам ва ўсіх жанрах дасягнуць да канца работу над народна-гераічнай операй!

Опера «Андрэй Касцянец» — аб гераічных справах Касцянецкіх Заслонава і беларускіх партызан не страціла сваёй надзейнасці. Пры сапраўднай, шчырай ацэнкаўнасці праўдліва Савоза кампазітараў і дырактары тэатра работу над гэтым творам М. Аладаў і П. Глебка маглі б даўно паспяхова закончыць.

Дзіўную паціўню санлі ў тэатры оперы і балета і ў Савоз кампазітараў і да оперы «Песня аб пшасці» (лібрэта М. Калімовіча, музыка Д. Лукаса). Дырактар тэатра, спалыхаўшыся цяжкасцей, якія ўзніклі ў працэсе стварэння оперы на

калгасную тэму, і некаторых істотных памылак, якія былі дапушчаныя яе аўтарам у трактоўцы гэтай тэмы, спыніла далейшую работу з аўтарам «Песня аб пшасці».

Патрабуе дапрацовак і пастаўленая опера Д. Лукаса «Кастусь Каліноўскі». Але тэатр чамусьці не выправіў недахопы оперы і дыпер оўсім не паказвае яе гледачу.

Не закончана і работа над операй «Маша» Р. Пукета на матывах п'есы Іны Купалы «Матіла лова».

Ёсць усе падставы сцвярджаць, што беларускі кампазітары пры належнай чуласці да іх могуць зрабіць шмат карыснага ў оперным жанры. Гэта відаць, у прыватнасці, на прыкладзе пастаўкі спектакля «Дзючына з Палесся». Настойліваць калектыва тэатра, яго штодзённай дапамога кампазітару і лібрэтыстам, дзейны ўдзел у гэтай справе праўдліва Савоз кампазітараў спрыялі таму, што опера была закончана і ў мінулым годзе паказана гледачу.

Яшчэ горнае становішча з арыгінальным балетным рэпертуарам. Тройчы перабраўся балет «Салвей». Але ўсё ўжо другі год, як гэты спектакль не паказваецца гледачу, хоць балет стварыў славу беларускаму хараграфічнаму мастацтву ў час дэкады ў Маскве.

Даўно не ставіцца і балет «Князь-возер». Створаны на аснове гэтага балета (з некаторымі не оўсім арганічным яго музычнай драматыгіі дадаткамі) спектакль «Аповесць аб каханні» таксама даўно ўжо не паказваецца на сцэне. Відаць, што ў тэатры, як і ў гледачы, ёсць пэўнае незадавальненне паспешайвай мадэрнізацыяй «Князь-возера» і не оўсім абурэнчывым наватарствам пастаўшчыка «Аповесці аб каханні». Ва ўсім выпадку вельмі дзіўна, што да гэтага часу новы спектакль, які не абмераваны мастацкай грамадскасцю сталіцы і, у прыватнасці, праўдліва Савоза кампазітараў БССР. Зразумела, што такі аё першыцаў беларускай балетнай сцэны не спрыяе асаблівай прыхільнасці кампазітараў да гэтага жанра.

Галоўная задача, вядома, не толькі ў тым, каб закончыць раней пачатыя творы ці аднавіць удала даваенныя спектаклі. Патрабна квалітатыва работа над новымі операмі і балетамі. Каб палепшыць гэтую справу, неабходна прыцягнуць больш шырокае кола лібрэтыстаў. На жаль, усё гэта робіцца даволі марудна, фармальна. І таму, па сутнасці, над новымі операмі і балетамі прадуць толькі аўтар Р. Пукет (па лібрэта Эды Агніцвет).

Не адноўлены да гэтага часу і лепшыя даваенныя оперныя спектаклі, пастаўленыя на творах беларускіх кампазітараў.

Опера-балетны жанр патрабуе вялікага клопату не толькі ад Савоза кампазітараў і калектыва тэатра, але і ад Галоўнага ўпраўлення па справах мастацтва Міністэрства культуры БССР.

А. С. Грыбаедаў і яго камедыя

(Да 125-годдзя з дня смерці паэта)

Неўміручы твор Грыбаедава, вядомы сучаснікам толькі па рукапісах і пастаўлены падкам на сцэне праз многа год пасля трагічнай смерці аўтара, з'явіўся не толькі выдатнай падыей айчынай літаратуры, але і значнай вехай у гісторыі рускага нацыянальнага тэатра. Ад гэтай класічнай камедыі, таксама як і ад гоголеўскага «Рэвізора», бярэ свой пачатак рэалістычная школа рускай драматургіі, якая праславіла імёны Остроўскага, Сухавы, Кабыліна, Тургенева, Салтыкова-Шчадрына.

Грыбаедаў, па сутнасці, узяў іспыт радзіма яшчэ ў той час, калі ў нашай драматургіі пачалі абмежавальныя ўмоўнасці «стрых аднастайнасці», высокамоўнай лексіка і патрабаванне адлюстравання толькі высокай і гераічнай пацуды. У вуснах пераважаў грыбаедаўскай камедыі загучала жывая будзённая мова сучаснасці, ды і самі героі з'явіліся дакладнымі, без усялякіх прыкрас злёпкіх тыповых пастайнікоў тагачаснага грамадства. Але не толькі гэта стварыла камедыі Грыбаедава няспасучую славу. У яго творы ўяс перадавая Расія ўбачыла адбітак ідэй дэкабрыстаў. У гады нікалаўскай рэакцыі геніяльнай сатыры Грыбаедава атрымаў значнае яркае палітычнага дакумента, а яе непрыкрытае сацыяльнае знастанасць наоўра ўзбала дэмакратыя сатырычнай традыцыі рэальнай літаратуры. Гэтым была забяспечана грыбаедаўскай камедыі неўвядальна свежасць, падмацаваная выключным багаццем і яркасцю яе літаратурнай мовы, асобныя выразы якой даўно ўжо ўвайшлі ў народнае ўжыванне і, як прыказкі, жывуць да сённяшняга дня.

Асноўная думка камедыі — пастаўка палыміную, разумную, свабодна-любівую асобу ў супрацьпачыне з косным, кансерватыўным асяродкам, смеда зьявіць, што ў скванай самадзяржаўным рабствам краіне «розум» асуджаны толькі на «гора», калі ён не здолее знайсці ў сабе дастаткова сілы, каб стаць на шлях рэвалюцыйнай барацьбы.

Пат увесць час адчуваў падтрымку сваёй смелай справе ў сілчыванні найбольшайшых сваіх сяброў, з якіх большасць належала да актывных дэкабрыстаў. Асабліва дарогім было яму прыязнае стаўленне да яго камедыі Пешкіна, які адным з першых зразумеў высокі грамадска-палітычны сэнс «Гора ад розуму».

У п'есме да П. А. Катэіна Грыбаедаў тае вызначыў сутнасць свайго любімага твора:

«У маёй камедыі 25 дурняў на аднаго разважнага чалавека, і гэты чалавек, аразумела, у супрацьпачыне з навакольным яму грамадствам, яго нішто не разумее, нішто дараваць не хоча, чаму ён трохі вышэйшы за іных».

У гэтай аўтарскай ацэнцы Чацкага Грыбаедава не краіна палітычнага сэнсу выведзена ім пераважа, ды яму і не было неабходнасці гэта рабіць. Адрасат таксама, як і ўсе чытачы новай камедыі, якая шырока хадзіла ў спісах, добра разумеў, чаму Чацкі з яго прагэстамі супраць дваранска-феадалаўнага асяроддзя апынуўся адзінкім і чаму ён быў аб'яўлены вар'ятам.

Сітуацыя Чацкага аказалася працоўнай, а значыць, і тыповай, жывае праўдлівай. Прайшло параўнальна нямнога часу, і сучаснікі атрымалі матчымасць пераканацца ў прагэліваці Грыбаедава.

Лёс героя яго камедыі напаткаў друга Пешкіна, П. Чаадаева. За свае «Філасофскія пісьмы» ўрадам Нікалаа І ён быў афіцыйна аб'яўлены «вар'ятам», а тое, што асмеліўся ўсумяніцца ў законнасці і трываласці самадзяржаўнага ладу.

Грамадска-палітычны сэнс «Гора ад розуму» асабліва ярка быў раскрыты прагэліваці новай рэвалюцыйна-дэмакратычнай інтэлігенцыі. У пісьмах Беінекага аб гэтым гаворыцца пра і пераканальна. Гэтая камедыя «з'явілася энергічным (і прытым яшчэ першым) прагэстам супраць айчынай расійскай рэаінацыі, супраць «яноўнікаў-хабарнікаў, паноў-расунынікаў, супраць... свецкага кола, супраць невуцтва, дабравольнага халопства і інш., і інш., і інш.».

Ішчэ больш пэўна вызваецца аб асноўным пераважа камедыі А. І. Герцен:

«Калі ў літаратуры колыкі-небудзь адлюстравалася, слаба, але з падобным рысамі, тып дэкабрыста — гэта ў Чацкім. У яго абодбайнай думцы, яго малым гняве чужаца здаровы парыв да справы, ён адчувае, чым незадаволены, ён галавоу б'е аб каменную сцяну грамадскай абанонацы і спрабуе, ці прытыва казённых крыт. Чацкі ішоу простаю дарогай на катаржную работу, і калі ён уцялоў 14 снежня, дык пачаўна не зрабіўся ні пакатыва-сумуючай, ні горда-пагарджаючай асобай... Чацкі працягнуў-бы гарачую руку нам. З намі Чацкі вяртаўся-б на сваю глебу».

Імя А. С. Грыбаедава — друга Пешкіна — аднаго з разумнейшых людзей сваёй эпохі, аўтара сапраўды неўміручага твора, які сталеае славу рускай літаратуры, удзячна захавана ў памяці савецкіх людзей. Яго дурноўна на сваіх мастацкіх і ідэйных якасцях сатыра да гэтага часу не сыходзіць са сцэны. Яна стада культурным адбіткам усіх народаў Савоза і тучыць са сцёнічных падмосткаў, прафесійных і самадзейных, на ўсіх мовах нашай многанацыянальнай Радзімы. Вядомаць яе і любяць у Беларусі.

Беларускім чытачу цікава ўспомніць, што ў біяграфіі Грыбаедава ёсць перыяд, калі аўтар «Гора ад розуму» жыў на беларускай зямлі і прытым у той час, калі ў яго ўжо зараджалася задума геніяльнага твора. У верасні 1813 года ён саўжыў ад'ютантам камандзіра рэзервнага кавалерыйскага корпусу, штаб якога знаходзіўся ў Брэст-Літоўску. Тут быў павядзены пачатак яго літаратурнай дзейнасці: у папулярным у той час часопісе «Вестник Европы» ў жніўні 1814 года з'явіўся першы друкаваны твор Грыбаедава пад назвай «Пісьмо з Брэст-Літоўска да выдуцця». Тут-жа наладзілася сувязь з будучымі сябрамі С. Н. Бегічывым і драматургам А. А. Шахаўскім, асобамі, якія атывралі немзлаую ролю ў далейшым літаратурным лёсе паэта.

Аёба А. С. Грыбаедава, выдатнага пісьменніка і не мені выдатнага дыпламата, знаўцы айчынай літаратуры і культуры народаў Вялікага Усходу, ярка і шматгранна. Савецкае літаратуразнаўства за апошнія гады зрабіла многа для вывучэння яго літаратурнай спадчыны. Але ў памяці-агульнанароднай Грыбаедаў перш за ўсё застаецца аўтарам неўміручай камедыі «Гора ад розуму», у якой усё дыхае яркім самабытным талентам, праўдлівай жывіца, сатырычнай вострыні і высякародным пошлем рэвалюцыйнай думкі.

В. С. РАЖДЗЕСТВЕНСКІ.

У Народнай Венгрыі

Выданне твораў В. І. Леніна

За гады народнай улады ў Венгрыі выдана 53 творы Леніна агульным тыражом 2.542 тысячы экзэмпляраў. Вышла ў свет 19 тамоваў Твораў В. І. Леніна. У ленінскія дні вышлі — ілюстраваныя зборнікі «Ленін у Венгрыі» і «Філасофскія сшыткі».

Жыллёвае будаўніцтва

«Крайнай будоўляў» называюць Венгрыя замежныя госці. І гэта сапраўды так. Будаўніцтва жылля і новай будыні сталі сімвалам Народнай Венгрыі. Сотні прыгожых шматпавярховых дамоў будуюць у Будапешце, Печа, Дьёры, у шахцёрскіх гарадах, на вуліцах і плошчах новых прамысловых цэнтрав. Газеты штодзень ішчупць аб хоце будаўніцтва:

«У Дьёры скончылася будаўніцтва шасці новых чатырохпавярховых дамоў, якія засяляцца працоўнымі вагонабудульніцага заводу імя Вяльгельма Піка».

«Звыш трохсот новых кватэр будуюцца для шахцёраў у вобласці Ноград».

Урад Венгрыі заланаваў пабудаванне ў 1954 годзе дзесяткі тысяч кватэр. Для кватэр новых жылых дамоў складзены практычныя мэбляроўкі. Фабрыкі краіны працуюць ужо над выпускам аднаведнай мэбля.

Адпачынак працоўных

Савет прафсаюзаў Венгрыі заключыў у мінулым годзе пагадненне з прафсаюзамі суседніх краін народнай дэмакратыі, аднаўля якому венгерскія працоўныя маюць магчымасць бесплатна праводзіць адпачынак на замежных курортах. Яны адпачываюць у Закапане (Польшча), у Татралоніцы і Марыянскай Ляўнах (Чэхаславакія), на марскіх курортах Румыніі, Балгарыі і Германскай дэмакратычнай рэспублікі. У той-жа час польскія, чэхаславацкія, румынскія, балгарскія і нямецкія працоўныя адпачываюць летам на Балатоне, а восенню і зімой — у доме адпачынку Гайдацтва.

Дзяржаўная балетная школа

На пятым годзе вызвалення Венгрыі ад фашысцкіх захопнікаў была створана Дзяржаўная балетная школа на базе балетнай школы Опернага тэатра і Інстытута танцавальнага мастацтва. На арганізацыйнай структуры і распрацоўцы аучэбна-пазнаўчых трымаецца асноў балетных школ Савоза. Вялікую дапамогу ў рабоце школы з самага яе заснавання аказалі сваёй прыямоў савецкія майстры балета, якія прыяждалі ў Венгрыю, — лаўраты Сталінскай прэміі, балетмайстры і артысты балета В. Байнонен, Н. Дудзінскай, Б. Сергееў, А. Месерэр.

Вучні школы пяць-шэсць разоў у месяц вечаармі выступаюць на сцэне Опернага тэатра або тэатра імя Эркеа. Яны танцуюць над упрыгожанай «Ляўна» ў «Шчалукучыку», у балетных нумарах опер Моцарта, Вагнара, Када.

Чатыры пакаленні акцёраў на сцэне

Кальман Латабар — любімы і самы папулярны акцёр у Венгрыі. Імя Латабар даўно вядома на венгерскай сцэне. Прадзед Кальмана Латабара быў адным з піонераў венгерскага тэатра, дзед быў артыстам Нацыянальнага тэатра, бацька на працягу трох з паловай дзесяцігоддзю выступаў у вядомым Каралеўскім тэатры. Прадстаўнікі чвэртага пакалення, браты Кальман і Арпад, таксама прысвяцілі сябе сцэне.

Свой шлях акцёра Кальман Латабар пачаў 35 год таму назад. Папулярнасць акцёра яшчэ больш вырасла ў новай Венгрыі. Савецкі гледач пазнаёміўся з выдатным акцёрам у фільмах — «Мішка-арыстакрат», «Яніка», «Навічкі на стадыёне», «У адным універсаму».

Больш ста разоў з вялікім поспехам прайшла ў Будапешце апэра Мілюціна «Трамбета». У ролі Багдада Сусіца да майстэрку выступаў Кальман Латабар.

Майстры фарфору

Херонд — невялікая вёска, якая знаходзіцца пад падожажа Баконьскіх гор. Восе ўжо 115 год яна адтыврае важную ролю ў развіцці венгерскай прамысловасці і венгерскага мастацтва. Херондская фабрыка фарфору была заснавана ў 1839 годзе. Ужо ў 1845 годзе херондскі фарфор карыстаўся поспехам на прамысловай выстаўцы ў Вене, а ў 1851 і 1853 гг. — на выстаўках у Лондане і Нью-Йорку.

І дзнер херондскі фарфор па сваёй якасці і мастацкім выкананні карыстаецца сусветнай славай. Розныя сервізы, вазы, статуэткі, кветкі і іншыя рэчы ўпрыгожваюць ітрыны не толькі венгерскія матыліаў. Амаль на ўсіх буйных гарадах Вурны яны праслаўляюць тонкі густ і майстэрства працоўнікоў маленскай баконьскай вёскі.

Дзнер херондскай фабрыка фарфору перабудавана. Тут працуе каля 480 чалавек. У вёсцы, якая налічвае 1400 жыхароў, майстэрства апрацоўкі і рослісу фарфору перадаецца з пакалення ў пакаленне. Тут жывуць цэлыя сем'і мастакоў.

Найдаўна сапраўдны партыю ствараў на сатырычных тэмах, якія дэрыстаюцца вялікім поспехам у пакупніцы. Ппулярная таксама статуэтка па эскізу скульптара Лігеці, якая паказвае аднаго з заснавальнікаў нацыянальнай сцэны, вядомую венгерскую актрысу Дзёрліне.

(«Венгрыя», № 10, 1953 г.)

Прэм'ера „Выбачайце, калі ласка!“

Калектыв тэатра імя Яны Купалы 10-га лютага паказаў новы спектакль на сатырычнай камедыі А. Макаёнка «Выбачайце, калі ласка!».

Ролі выканалі: Каліберова — Б. Платонаў, Гарошкі — Г. Глебаў, Антаніны Ціма-

фееўны — Л. Шыно, Мошкіна — У. Дзядушка, Ганны Чыхоук — Л. Рэжыска, Печурова — П. Іваноў, Марыя Кірылаўны — Г. Макарава, Наташы — Д. Шпакава, Курбатава — В. Серпоў, Гардзіоук —

М. Смірнова, Лёні — Б. Дакальска, Міхальчуку — П. Бондараў.

Спектакль пастаўлены К. Саннікавым, ржысёр — Л. Мазалеўская, мастацкае афармленне — К. Елісеева.

Пісьменнік-патрыёт

12 лютага споўнілася пятнаццаць год з дня смерці выдатнага беларускага празаіка Эдуарда Самуілявіча Самуілянка.

Вельмі рана абрвалася жыццё гэтага таленавітага мастака слова. Менш дзесяці год працягвалася творчая дзейнасць Эдуарда Самуілянка, але і за такі кароткі час ён напісаў кнігі, якія ўбагацілі савецкую літаратуру, якія хваляюць і яшчэ доўга будуць хваляваць савецкіх людзей. Свае лепшыя творы — п'есу «Нагібаль вайны» і раман «Будучыня» — пісьменнік даўся ўжо будучым дзецям хворым. «Ён ужо ледзьве хадзіў, — успамінаў Кузьма Чорны, — ледзьве шпалтаў слова, але істотна працаваў і даў бы пачаты творы да канца».

Э. Самуілянак блізкана любіў жыццё і людзей. Уся яго творчасць сагрэта гэтай любоўю, адчулена вялікай мэтай барацьбы за пшасце чалавека.

Асабліва хвалявала пісьменніка тама дружбы народаў і пралетарскага інтэрнацыяналізма. Ужо ў раннях апавяданнях ён расказваў пра людзей розных нацыянальнасці. Вялікую вырасыў Эдуард Самуілянак тэму дружбы народаў, інтэрнацыянальнай аднаці працоўных у барацьбе супраць сваіх ворагаў у рамане «Будучыня» — сваім самым буйным і самым дасканалым творам.

Тут Эдуард Самуілянак выступаў як палымны ляснар дружбы і брацтва народаў нашай Радзімы.

Раман «Будучыня» напісаны Э. Самуілянкам у вышнім паездкі ў Савецкую Грузію. Само з'яўленне ў беларускай літаратуры гэтага твора служыла справе памярэння культурных сувязей і ўмацавання дружбы двух брацкіх савецкіх народаў.

Эдуард Самуілянак з выключным майстэрствам адлюстраван у рамане гістарычны падые барацьбы грузінскага народа над кіраўніцтвам Камуністычнай партыі супраць меншавікоў і замежных інтэрвентаў, за ўстанавленне ў Грузіі савецкай улады. Прычым адлюстраванне гэтых падыей пададзена на шырокім фоне быту і прыроды Грузіі. З першых-жа старонак рамана адчуваеш, што яго напісаў чалавек, які любіць Грузію, яе дурноўну прыроду і народ.

Ярка і пераканальна малюецца ў «Будучыні» дружба грузінскага і вялікага рускага народаў. Э. Самуілянак паказвае, што разгортванне партызанскага руху ў Грузіі было звязана з перамогамі, якіх дасягнулі ўсе народы Расіі ў грамадзянскай вайне. Асвятляючы такія гістарычныя факты, як заключэнне ўрадам РСФСР мірнага пагаднення, выступленне ў Тбілісі падпарада РСФСР С. М. Кірава, уступленне ў Тбілісі Чырвонай Арміі, пісьменнік глыбока раскрывае значэнне брацкай дапамогі рускага і іншых народаў Расіі ў вызваленні Грузіі ад прыябёту меншавікоў і інтэрвентаў. Вуснамі героя рамана старога палітычнага Танурна аўтар гаворыць аб радасці, якую выкалікала сярод працоўных Грузіі вестка аб прыходзе Чырвонай Арміі: «Ходзяць праўдлівыя чуткі, што народ у Расіі паўстаў, як адзін, супраць багатых і гоіцы іхня вояска са сваёй зямлі. Кажуць, што Ной гэты хоча адгарадзіць наш народ ад Расіі, і будучы будаваць сцяну вышэйшай з добрае дрэва».

Ёсць у «Будучыні» яркі хваляючы вобраз рускага інжынера Андрэй Міхайлавіча. Праз гэты вобраз пісьменнік раскрывае культурны сувязь перадавой часткі рускай інтэлігенцыі з працоўнымі нацыянальных ускраін Расіі, у ім адлюстравана непахісную дружбу рускага і грузінскага народаў.

Андрэй Міхайлавіч на працягу многіх год нямомна і бескар'еўна працаваў над стварэннем пэўна асунняня калхідскіх балот, жыві аднавай мэтай — убагачыць Калх